

Sprogpraktikforløbet på SCN i 2010.

I 2010 søgte og fik SCN midler fra Integrationsministeriet til at gennemføre et forløb med sprogpraktik. Sprogpraktikken fandt sted fra august til december 2010. Deltagerne var indenfor denne periode i sprogpraktik i 13 uger. Praktikken lå de 2 dage om ugen, hvor kursisterne ikke var i ordinær undervisning og som regel i 3-4 timers per gang. Målgruppen var kursister på SPC der har opholdstilladelse som led i familiesammenføring. Sprogpraktikken havde derudover DU2 Modul 2 og 3 og DU3 Modul 2 som målgruppe. To vejledere varetog tilrettelæggelsen og gennemførslen af forløbet.

Succeskriterier:

- At der blev gennemført 20 sprogpraktikforløb, fordelt på 10 praktikforløb på Hillerødafdelingen og 10 praktikpladser på Helsingørafdelingen.
- At effekten af sprogpraktikforløbet blev evalueret af praktiksteder og praktikanter
- At der blev etableret en jobbank til sprogpraktik bestående af et kvalificeret praktiknetværk af private og offentlige virksomheder i Nordsjælland, som ville være aktive og erfarne aktører i udarbejdelsen af en kvalificeret sprogpraktik .

I Juni 2010 informerede vejlederne kursister og undervisere på SCN Helsingør og Hillerød afdeling om sprogpraktikken i rekrutteringsøjemed. De interesserede kursister var efterfølgende til individuelle samtaler med en af vejlederne for at afklare deres forventninger og sprogpraktikstedsønsker. Der var stor interesse fra kursisterne på Helsingør og Hillerød Sprogcenter, flere end 20 meldte sig som interesserede i forløbet, hvilket medførte en venteliste. (Se Bilag 1 for beskrivelse af sprogpraktikanernes profil).

Valg af praktiksteder.

Udgangspunktet for valget af praktiksted var sprogpraktikantens ønsker. Der var dog det kriterium, at der skulle være mulighed for kommunikation. Det var ikke jobmuligheden men samtalemuligheden der var i fokus. I den sammenhæng kan behovet for tydeligt at afstemme forventningerne til hvilken type praktik der er tale om ikke understreges nok. Flere sprogpraktiksteder lænede sig op ad deres tidligere erfaringer med arbejdsrelateret praktik og fandt først undervejs i forløbet frem til deres nye rolle og til sprogpraktikanernes lavere sproglige niveau i forhold til 'traditionelle' arbejdsmarkedsrettede forløb.

Praktikpladserne blev valgt ud fra følgende kriterier:

- Kursistønske og relevans for kursisten
- Logistik hensyn (kursisten skulle selv stå for udgiften til transport til praktikstedet).
- Der skulle forekomme (arbejdsrelateret) kommunikation hver dag på praktikstedet.

Derefter opsøgte vejlederne sprogpraktiksteder. Den enkelte sprogpraktikant var til etablerende samtale på sprogpraktikstedet sammen med en repræsentant eller to fra sprogpraktikken (leder og / eller kontaktperson) og vejlederen. Samtalerne gennemførtes uden tolkebistand. Undervejs i sprogpraktikken havde vejlederne løbende kontakt med sprogpraktikanterne og sprogpraktikstederne af vejledende og sproglig karakter og i det omfang der var tid og behov, besøgte vejlederne sprogpraktikanterne på praktikstederne.

Sprogpraktikforløbene blev afviklet på 22 forskellige arbejdspladser:

7 i børnehave (32 %)

4 i SFO (18 %)

4 på dagcenter tilknyttet plejecenter (18 %)

3 på plejecenter (14 %)

1 i køkken tilknyttet plejecenter (4,5 %)

1 på snedkerværksted (4,5 %)

1 i gymnasium (4,5 %)

1 i fagforening / 3F (4,5 %)

At der er flere arbejdspladser end sprogpraktikanter afspejler, at nogle af sprogpraktikanterne skiftede sprogpraktiksted undervejs i forløbet.

Der var blandede erfaringer med sprogpraktik i børnehaver. Mange personaleskift vanskeliggør i nogle tilfælde tilstedeværelsen af den samme kontaktperson hver gang. Det anbefales at det er meget klart for alle parter, hvem der er kontaktperson. Miljøet i en børnehave er nogle gange præget af travlhed og mange aktiviteter. Det er vores erfaring, at sprogpraktikanten skal være rimeligt udfarende og ekstrovert for at trives i miljøet. Så kan det til gengæld også være meget givende.

Fra sprogpraktikkerne i dagcenter for ældre borgere var der meget positive tilbagemeldinger. Der blev meldt om tid, ro og gode samtalemuligheder.

Det blev af alle vurderet positivt selv at have været med til at vælge sprogpraktiksted.

Sprogpraktikbank

I forhold til at opbygge en sprogpraktikbank er det vores erfaring, at det tog tid at etablere sprogpraktikstederne og at det er svært at fastholde dem som "bank", når sprogpraktikforløbene ikke fortsætter kontinuerligt.

Fællesmøder.

Undervejs i forløbet blev der afholdt tre fællesmøder for sprogpraktikanterne i grupper af 10 henholdsvis i Helsingør-afdeling og Hillerød-afdeling. (Se Bilag 3 og 4 for en oversigt over indhold i forløbet).

Introduktionsmøde.

Før sprogpraktikanterne havde 1. dag på deres sprogpraktiksteder, indkaldte vejlederne til to introduktionsdage på sprogskolen. Her blev sprogpraktikanterne forberedt på mødet med sprogpraktikstedet. Der blev arbejdet med arbejdsmarkedskendskab bl.a. regler på det danske arbejdsmarked. For sprogpraktikanter i børneinstitutioner var kendskab til straffeattest og tavshedserklæring f.eks. relevant. Der blev også talt om uskrevne regler og omgangstone på forskellige arbejdspladser, herunder f.eks. ironi.

Sprogpraktikanternes kendskab til det konkrete sprogpraktiksted blev sikret bl.a. via hjemmesider og aftaler vedr. mødetider, sygemelding og beklædning blev afklaret. Endelig blev sprogpraktikanternes forventninger til karakteren af de opgaver og oplevelser de ville blive præsenteret for hørt, diskuteret og noteret til senere opfølgning. Sprogpraktikanterne forberedte en kort mundtlig præsentation af sig selv og skrev en præsentation med billede til at hænge op på sprogpraktikstedet. Sprogpraktikanterne fik udleveret en notesbog til brug som log-bog og mulige anvendelsesformer blev diskuteret (til opfølgning på midtvejsmøde). Derudover fik sprogpraktikanterne udleveret et kamera (+ trænet i brug, da billedet til deres præsentation skulle tages). Bloggen blev introduceret for sprogpraktikanterne.

Midsvejsmøde

Midtvejs i forløbet blev sprogpraktikanterne igen samlet i de to sprogpraktikgrupper á 10 - en fra Helsingør og en fra Hillerød. Indholdet var sprogpraktikanternes erfaringsudveksling og inspiration til at støtte den almene og fagrelaterede kommunikation f.eks. i form af teknikker til ordforrådstilegnelse, relevante sproghandlinger f.eks. spørgsmålsformulering, forberedelse af små interviews til kolleger og forslag til samtaleemner til pausesnak. Med andre ord strategier, som

gjorde sprogpraktikanterne i stand til at handle og ændre kurs og rette op på det, hvis,- eller når? samtalen ikke fungerede i praksis.

Afslutnings/ evalueringsmøde

Afslutningsmødet omfattede en intern og en ekstern evaluering af forløbet. Forud for mødet var alle sprogpraktikanternes sprogpraktikforløb blevet evalueret individuelt mellem sprogpraktikant, sprogpraktiksted og vejleder. På mødet blev de enkeltes erfaringer hørt og drøftet i fællesskabet. Tove Rasmussen UCC varetog den eksterne evaluering (se Bilag 2).

Resultater, erfaringer og anbefalinger.

20 gennemførte sprogpraktikforløbet i perioden august – december 2010.

Der var generelt interesse for at forlænge sprogpraktikforløbene, både fra sprogpraktikanternes og sprogpraktikstedernes side, men forsikrings spørgsmål afskar i de fleste tilfælde muligheden. En sprogpraktikant fortsatte i sprogpraktik på egen hånd efter forløbets afslutning.

Sprogpraktikstederne udtrykte med undtagelse af én, interesse i yderligere deltagelse i sprogpraktikforløb.

Undervejs og efter forløbet blev der generelt tilbagemeldt om tilfredshed fra både sprogpraktikanter og sprogpraktiksteder omkring sprogpraktikkerne. Der var dog en del vanskeligheder i starten af forløbene, med at komme i gang med at kommunikere og ikke bare iagttage for nogle af sprogpraktikanterne.

Vi vurderer, at forventningsafstemning mellem sprogpraktikant og sprogpraktiksted er afgørende for et vellykket forløb, både hvad angår sprogpraktikantens sproglige niveau og praktikkens karakter af sprog-rettet og ikke arbejdsrettet. Hvilket også er beskrevet i "Den gode praktik" (Tove Rasmussen UC2 – Forlaget UCC 2008), hvor det angives, at det er afgørende at praktikstedet har en forståelse for praktikantens rolle og sin egen rolle som læringsrum. Der er brug for i de indledende samtaler med praktikstedet at få afklaret, hvor meget praktikanten reelt får mulighed for at bruge sproget i praksis og hvor mange ressourcer praktikstedet kan afsætte til at støtte sprogpraktikanten. Denne afklaring af praktikstedets anvendelighed som læringsrum kan være en svær balance, da det at stille krav til praktikstedet kan være problematisk, fordi de stiller gratis / frivilligt op.

Det anbefales at det sproglige niveau ved start af sprogpraktikforløbet ikke er lavere end DU2 Modul 2 start og DU3 Modul 1 slut, for at det er muligt for sprogpraktikanten at kunne indgå i autentiske kommunikationssituationer. Sprogpraktikanterne vurderede dét, at sprogpraktikken lå

tidligt i danskuddannelsesforløbet positivt. Nogle af sprogpraktikstederne skulle have afstemt deres forventninger til sprogpraktikanternes sproglige niveau, men var derefter positive.

Udover det sproglige niveau anbefales det ikke, at der opstilles yderligere kriterier for rekruttering af sprogpraktikanter. Der er ikke fremkommet et mønster i forhold til forløbets succes og sprogpraktikantens tilknytning til henholdsvis danskuddannelse 2 eller 3. Ligeledes har nogle sprogpraktikanter der i udgangspunktet forekom 'svage' blomstret og andre, der forventedes at være 'stærke', har haft mindre positive forløb.

Den 13-ugers periode i 2 dage om ugen blev overvejende oplevet som for kort tid af alle parter. 3-4 timer per gang i sprogpraktik blev overvejende vurderet som tilpas.

Det var ikke ideelt, at rekrutteringen foregik lige op til Sprogcenter Nordsjællands sommerferie og sprogpraktikforløbene derfor først begyndte efter ferien, men det lod sig gennemføre.

Gruppetilhørsforholdet mellem sprogpraktikanterne og erfaringsudveksling undervejs i forløbet blev oplevet som meget værdifuldt af sprogpraktikanterne. Udvekslingen af erfaringer mellem sprogpraktikanterne og opmuntring og støtte til at fortsætte trods vanskeligheder blev betragtet som væsentlige for et vellykket forløb af flere af sprogpraktikanterne.

For at understøtte muligheden for at udveksle erfaringer oprettede vi en blog for sprogpraktikanterne og vejlederne med det formål løbende at kunne udveksle oplevelser og erfaringer fra sprogpraktikken. Kommunikation kunne foregå skriftligt, men der var også mulighed for at lægge billeder, videoklip og tale ud på bloggen. Det er vores erfaring, at det rent tekniske ved denne kommunikationsform for nogle af sprogpraktikanterne krævede tid til introduktion, udover hvad der var muligt i dette sprogpraktikforløb. Trods denne begrænsning fremstod kommunikationsformen som rummende et stort potentiale.

Videodokumentation

Som evalueringsform planlagdes en videodokumentation af deltagernes mundtlige præstationer. Sprogpraktikanterne blev videooptaget i monologer og dialoger svarende til det mundtlige niveau de var på i modultestsammenhæng før og efter sprogpraktikken. Monologerne og dialogerne omhandlede i første omgang sprogpraktikanternes tidligere uddannelses- og arbejds erfaringer og i anden omgang deres oplevelser og erfaringer fra sprogpraktikken.

En helhedsvurdering af den sproglige progression ud fra optagelserne giver det indtryk, at sprogpraktikanterne efter sprogpraktikken taler i længere sætninger, med ledsætninger, med frekvent brug af meningsverber, hyppig korrektion af egne udtale- og grammatiske fejl og mere ubesværet og frit end før sprogpraktikken. Deres fagrelaterede ordforråd er blevet udvidet og de har tydeligvis noget på hjerte, inspireret af de erfaringer de har gjort sig i sprogpraktikken.

Sprogpraktikanterne udtrykker kendskab til det danske arbejdsmarked gennem den konkrete arbejdsplads, hvor de havde været i forløbet.

Ifølge sprogpraktikanternes og sprogpraktikstedernes udsagn er det afgørende at sprogpraktikanten udviser egen interesse og motivation i at bruge sproget og at sprogpraktikstedet inkluderer sprogpraktikanten i deres fællesskab og møder sprogpraktikanten som kompetent med de forudsætninger den enkelte har. Disse omstændigheder har det ikke været muligt at indfange i videoevalueringen.

Videodokumentationen viste sig at være for ambitiøs indenfor projektets ramme og ud fra denne erfaring anbefales at fokusere på mere afgrænsede parametre i evalueringsøjemed.

Kontakten med underviseren i den ordinære danskundervisning foregik gennem sprogpraktikanten. Flere af sprogpraktikanterne bestod modultest og skiftede derfor hold, eller fik af andre årsager en anden underviser undervejs i forløbet. Bl.a. uoverensstemmende tidshorisonter vanskeliggjorde samspil mellem modultest i den ordinære undervisning og sprogpraktikforløbet. Det fremgik af videooptagelserne, at sprogpraktikanterne fik opbygget et autentisk sprog og ordvalg relateret til deres sprogpraktiksted, som må forventes at have en positiv effekt på deres mundtlige præstation ved modultest.

Undervejs og efter forløbet blev der generelt tilbagemeldt om tilfredshed fra både sprogpraktikanter og sprogpraktiksteder omkring sprogpraktikkerne, trods de beskrevne hurdler, eller måske på grund af, at de overvejende blev overvundet.

Bilag 1.

Ud af de 20 deltagende sprogpraktikanter var 3 mænd. Aldersmæssigt fordelte de sig fra 23 år til 67 år, med flest midt i tyverne eller først i trediverne.

Deres bopælskommuner var: Helsingør, Fredensborg, Hillerød, Rudersdal, Allerød og Hørsholm.

Sprogpraktikanterne er ankommet til Danmark fra 2007 og til 2009, overvejende i 2009.

Sprogpraktikanternes nationale baggrund var Albanien, Tyrkiet, Litauen, Ukraine, Kina, Kosovo, Østrig, Polen, Slovakiet og Tjekkiet.

Cirka halvdelen af sprogpraktikanterne gik på Danskuddannelse 2 modul 2 eller 3 og den anden halvdel gik på Danskuddannelse 3 modul 1 eller 2 på rekrutteringstidspunktet. 3 sprogpraktikanter gik til aftenundervisning.

Sprogpraktikanternes skolebaggrund fra hjemlandet spændte fra 9 års skolebaggrund til 12 års skole / studentereksamen. Ca. en tredjedel havde en universitetsuddannelse af 4-5 års varighed. Ca. en fjerdedel havde en faglært / mellemlang uddannelse. Resten var ufaglærte. En del havde arbejds erfaring fra hjemlandet bl.a. som lærer, revisor, kok, tømrer, mekaniker og sælger.

Omkring halvdelen af sprogpraktikanterne havde haft eller har arbejde i Danmark bl.a. indenfor rengøring og pakkeriarbejde.

Bilag 2.

Opsummering af interviews og møder ifm. evaluering af sprogpraktik på Sprogcenter Nordsjælland

Interviews med kursisterne

Fra et eksternt evaluator-perspektiv er det interessant, at kursisternes forskellige meldinger er supplerende i forhold til hinanden. De forskellige kursister har lidt forskellige perspektiver på sprogpraktikkerne, hvilket er en naturlig følge af forskellige forudsætninger og erfaringer, men egentlige modsætninger i deres respons findes kun i detaljerne.

Kursisterne er – i deres meldinger til mig som ekstern evaluator – optagede af, at sprogpraktikker er godt, fordi det giver dem mulighed for:

At mødes med det autentiske sprog og dette går begge veje – de lærer af at møde det autentiske sprog, som almindelige danskere taler det – men de lærer også af at skulle udvise deres egen interesse og motivation for at bruge sproget i helt autentiske kommunikationssituationer med helt autentiske samtalepartnere.

At opleve sproget som nødvendighed de gode praktikforløb indebærer, at sproget er nødvendigt, at det skal kunne fungere for at praktikken fungerer.

At føle sig modtaget og støttet af praktikstedet de gode praktikforløb indebærer, at kursisten har følt sig mødt og modtaget som kompetent på den baggrund og med de forudsætninger, den enkelte nu engang har.

At opleve og være med til at skabe **relationer og gensidig forståelse** - på forskellige niveauer giver nogle af kursisterne desuden udtryk for, at sprogpraktikker også er godt som ramme om mødet mellem kursisterne som nye i det danske samfund og praktikstedernes medarbejdere som repræsentanter for 'gammeldanskere'.

Kursisterne har givet udtryk for nogle meget fine nuancer i deres tanker om, hvad praktikkerne har givet dem og hvad der skal til, for at et praktikophold giver det bedste udbytte: konkrete anledninger til at tale sammen, et forløb hvor man får mulighed for gradvist at lære folk at kende, en 'ven-skabelig' relation, så man ikke kun taler om noget arbejdsrelateret, praktikpladser hvor det er en naturlig del af sproget på arbejdspladsen, at man taler bredt om forskellige hverdagsemner mm.

Kursisterne italesætter sproget i praktikken som et andet sprog, end det de møder i undervisningen, men de omtaler de to sprog som komplementære størrelser (min tolkning er, at de opfatter begge dele som væsentlige).

Interviews med lærerne

Fra et eksternt evaluatør-perspektiv springer det i øjnene, at meldingerne fra lærerne i hhv. Helsingør og Hillerød er meget forskellige – næsten modsætningsfyldte, om end begge grupper er positive.

Helsingør-lærerne er éntydigt positive, nærmest begejstrede, og afviser på det kategoriske, at noget skulle/kunne have været gjort anderledes. Det centrale i deres meldinger er, at praktikforløbene har givet en *synlig og mærkbar progression* (synlig for lærerne og mærkbar for kursisterne).

Hillerød-lærerne har derimod præcise ønsker til et eventuelt senere praktikforløb, centreret om at de gerne ser *underviserne med på råd i udvælgelse af kursister*. De giver udtryk for, at de gerne havde villet støtte mere konkret op om praktikforløbene – men at det ville have krævet en mere konkret in-volvering.

Mine helt umiddelbare konklusioner

Interviewene og møderne bekræfter mig i mine forestillinger om,

- at sprogpraktikforløb er et godt og værdifuldt tilbud til kursisterne
- at praktiksteder skal udvælges med omhu
- at kursister skal forberedes godt

- at undervisere med fordel kan inddrages
- at det er svært – måske umuligt – at måle det rent sproglige udbytte af praktikstederne
- at ambitionen om at knytte en før- og efter-måling af kursisters sprog an til modultest-systemet var en sympatisk, men nok for stor ambition
- at et forsøg på en sådan progressionsmåling ved senere lejlighed hellere skal gøres mere enkel...

Og desuden giver interviewene grundlag for at konkludere, at de afviklede forløb har været veltillagte, velforberejete og velgennemførte. Jeg har spurgt efter kritikpunkter både i mine samtaler med kursisterne og lærerne, men der er ikke egentlig kritik at hente – kun nogle forslag til ændret procedure fra lærerne plus et enkelt praktikforløb, som ikke gav kursisten det ønskede og forventede udbytte. Godt gået ;-)

Tove

13. december 2010

Bilag 3.

Dagsorden for introduktionsmødet. / De to introduktionsdage.

Fælles morgenmad og præsentation af lærere og kursister.

Forventninger til sprogpraktikken -3 minutters tænkepause.

Introduktion af log / observationsbogen.

Formelle papirerf.eks. når man er sprogpraktikant i en børneinstitution :
Børneattest+tavshedspligt.

Introduktion af kamera og udlånseddél.

Regler for brug af kamera på børneinstitutioner og plejehjem.

Prøve at tage billeder, som man må på en institution.

Lave en præsentation af sig selv med billede – ud fra oplæg.

Gruppearbejde: Hvordan lærer jeg i praktikken?

Præsentation af bloggen.

Introduktion af videointerviewet.

Videointerviewet

Bilag 4.

Sprogpraktikforløbets opbygning:

- Information om sprogpraktikken på lærerinfra og til lærermøde.
- Informationsmøde med de relevante kursister / sprogpraktikanter.
- Individuelle samtaler med de interesserede kursister / sprogpraktikanter.
- Opsøgning af sprogpraktikpladser.
- Introduktionsdag for sprogpraktikanterne.
- Samtale på praktikstedet i forbindelse med praktikaftale mellem praktikant, praktikkontakt og vejleder.
- Opfølgning af praktikker.
- Løbende samtaler med sprogpraktikanterne.
- 1 dags midtvejsmøde med sprogpraktikanterne.
- Evaluering af forløbet mellem sprogpraktikant, praktikkontakt og vejleder.
- Evaluering, opfølgning og afslutning af forløbet med sprogpraktikanterne.
- Rapportering vedr. sprogpraktikforløbet.